

PROSPECTS AND TRENDS FOR DEVELOPMENT OF THE SERVICES SECTOR

Bultakova Sadoqat

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti, mustaqil izlanuvchi

bultakovasadoqat@gmail.com**Abstract**

This article examines the development prospects and modern trends of the service sector. It highlights the role of the service industry in the economy, its structural changes, and development directions at both global and national levels. Key trends such as digitalization, innovation, service quality improvement, customer orientation, and service diversification are analyzed. The study also evaluates future prospects in the context of market expansion, emergence of new service types, and increasing competition. The findings emphasize the importance of strategic approaches and modern management methods for the sustainable development of the service sector.

Keywords

service sector, development prospects, trends, digitalization, innovation, service quality, customer orientation, service diversification, competition, service market

Annotatsiya

Ushbu maqolada xizmatlar sohasining rivojlanish istiqbollari va zamonaviy tendensiyalari chuqur tahlil qilingan. Xizmatlar sektorining iqtisodiyotdagi ulushi, uning tarkibiy o'zgarishlari hamda global va milliy darajadagi rivojlanish yo'nalishlari yoritilgan. Raqamlashtirish, innovatsiyalar, xizmatlar sifatining oshishi, mijozga yo'naltirilgan yondashuv va servis xizmatlarining diversifikatsiyasi kabi asosiy tendensiyalar tahlil etilgan. Shuningdek, xizmatlar bozorining kengayishi, yangi xizmat turlarining paydo bo'lishi va raqobatning kuchayishi sharoitida rivojlanish istiqbollari baholangan. Tadqiqot natijalari xizmatlar sohasini barqaror rivojlantirishda strategik yondashuv va zamonaviy boshqaruv usullarining ahamiyatini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar

xizmatlar sohasi, rivojlanish istiqbollari, tendensiyalar, raqamlashtirish, innovatsiya, xizmatlar sifati, mijozga yo'naltirilganlik, xizmatlar diversifikatsiyasi, raqobat, xizmatlar bozori.

Zamonaviy jahon iqtisodiyoti tobora xizmatlar sohasiga asoslanib borayotganini kuzatish mumkin. Agar ilgari sanoat va qishloq xo'jaligi yetakchi tarmoqlar hisoblangan bo'lsa, hozirda xizmatlar sohasi yalpi ichki mahsulotning (YaIM) asosiy qismini tashkil etmoqda. Jahon banki va Xalqaro valyuta jamg'armasi ma'lumotlariga ko'ra, rivojlangan davlatlarda xizmatlar sektori YaIMning 70-80 foizini egallaydi. Masalan, AQShda ushbu ko'rsatkich 80 foizdan oshgan bo'lsa, Yevropa Ittifoqi mamlakatlarida ham xuddi shunday tendensiya kuzatilmoqda. Osiyo davlatlari, xususan, Xitoy, Hindiston va Janubiy Koreya ham bu borada katta yutuqlarga erishgan bo'lib,

xizmatlar sohasi ularning iqtisodiy o'sishida muhim rol o'ynamoqda. Xizmatlar sohasining bunday tez rivojlanishiga bir qancha omillar sabab bo'lmoqda. Avvalo, texnologik taraqqiyot xizmatlarning yangi shakllarini yaratishga zamin yaratdi. Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi natijasida internet orqali xizmat ko'rsatish kengaydi, elektron tijorat, onlayn banking, axborot texnologiyalari xizmatlari, masofaviy ta'lim va telemeditsina kabi yangi xizmat turlari paydo bo'ldi. Bu esa xizmatlar sohasining yanada diversifikatsiyalashuviga olib keldi va iqtisodiy samaradorlikni oshirdi.

Shu bilan birga, globalizatsiya jarayonlari xalqaro xizmatlar bozorining jadal rivojlanishiga sabab bo'ldi. Ko'plab mamlakatlar xizmatlar eksportini oshirishga intilmoqda. Masalan, Hindiston axborot texnologiyalari va dasturiy ta'minot xizmatlari eksporti bo'yicha jahon bozorida yetakchi o'rinlardan birini egallab turibdi. Xuddi shunday, Singapur va Dubay kabi davlatlar moliyaviy xizmatlar, logistika va turizm bo'yicha dunyoning asosiy markazlariga aylangan. Xizmatlar sohasi jahon bo'ylab bandlik darajasini oshirishda ham muhim rol o'ynamoqda. Rivojlangan mamlakatlarda aholi bandligining 70-80 foizi aynan xizmatlar sektoriga to'g'ri keladi. Raqamli texnologiyalarning rivojlanishi natijasida masofadan ishlash imkoniyatlari kengayib, xizmatlar sohasi yangi ish o'rinlarini yaratish bo'yicha yetakchi tarmoqqa aylandi. Ayniqsa, IT xizmatlari, konsalting, moliyaviy va huquqiy xizmatlar, ta'lim va sog'liqni saqlash sohalarida bandlik keskin oshmoqda. Xizmatlar sohasining jadal o'sishi ishlab chiqarish tarmoqlari bilan ham bevosita bog'liqdir. Ilgari sanoat ishlab chiqarishi iqtisodiy o'sishning asosiy omili deb hisoblangan bo'lsa, hozirda xizmatlar sektori ishlab chiqarish samaradorligini oshirishda hal qiluvchi rol o'ynamoqda. Korporativ boshqaruv, logistika, moliyaviy xizmatlar va marketing kabi xizmatlar ishlab chiqarish jarayonining ajralmas qismiga aylandi. Jahon iqtisodiyotida xizmatlar sohasining tezkor rivojlanishi shuni ko'rsatmoqdaki, har bir mamlakat o'z iqtisodiy strategiyasida ushbu sektorga alohida e'tibor qaratishi zarur. Xizmatlarning ahamiyati nafaqat iqtisodiy o'sishga, balki jamiyat farovonligiga ham bog'liq. Zamonaviy tendensiyalar shuni ko'rsatmoqdaki, mamlakatlar xizmatlar tarmoqlarini raqamlashtirish va avtomatlashtirish orqali samaradorlikni oshirishga intilmoqda. Bu esa nafaqat ichki bozorni, balki xalqaro bozorni ham kengaytirishga xizmat qiladi.

O'zbekiston ham ushbu global jarayonlardan chetda qolmay, xizmatlar sohasini rivojlantirishga ustuvor yo'nalish sifatida qaramoqda. Davlat tomonidan qabul qilingan turli dasturlar, jumladan, "Raqamli O'zbekiston – 2030", "O'zbekiston–2030" strategiyasi va xizmatlar sektoriga qaratilgan soliq imtiyozlari bu borada muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shu sababli xizmatlar sohasining jadal rivoji mamlakatimiz iqtisodiy o'sishi va aholining bandligini oshirishda muhim omil bo'lib qolmoqda.

Xizmat ko'rsatish tarmog'ida mamlakat hamda hududlar bo'yicha muhim ko'rsatkich bu ma'lum vaqt davomida ko'rsatilgan xizmatlar hajmi bo'lib hisoblanadi. Ko'rsatiladigan xizmatlar hajmiga ko'plab funksional hamda korrelyatsion omillar ta'sir qiladi.

Masalan, aholi daromadlari va xizmatlar iste'moli o'rtasida korrelyatsion bog'lanish mavjud: aholi daromadlari oshsa, ularning ko'proq xizmatlardan foydalanishi ehtimoli yuqori, ammo bu hamisha qat'iy bo'lmaydi, chunki talabga boshqa omillar – xizmat sifati, narxlar, madaniy urf-odatlar yoki bozordagi raqobat darajasi ham ta'sir qiladi. Shuningdek, ishsizlik darajasi bilan xizmatlar iste'moli o'rtasida ham korrelyatsiya mavjud: ishsizlik oshganda, aholi daromadlari pasayib, xizmatlarga talab kamayadi. Ammo bu ham doim bir xil ko'rinishda bo'lmasligi mumkin, chunki ayrim turdagi arzon xizmatlarga talab aksincha oshishi ehtimoli bor.

Korrelyatsion tahlil shu bilan ahamiyatliki, u iqtisodiy jarayonlardagi o'zaro bog'liqliklarni statistik jihatdan aniqlab berishga xizmat qiladi. Korrelyatsiya koeffitsienti orqali o'zgaruvchilar orasidagi bog'liqlikning kuchini aniqlash mumkin: koeffitsient +1 ga yaqin bo'lsa – kuchli to'g'ri korrelyatsiya, -1 ga yaqin bo'lsa – kuchli teskari korrelyatsiya, 0 ga yaqin bo'lsa – bog'liqlik yo'q yoki juda zaif deganidir. Masalan, aholi daromadlari bilan transport xizmatlaridan foydalanish o'rtasida kuchli to'g'ri korrelyatsiya kuzatilishi mumkin, ammo aholi daromadlari bilan zaruriy xizmatlar (sog'liqni saqlash, ta'lim) iste'moli o'rtasida bog'liqlik unchalik kuchli bo'lmashligi mumkin, chunki bu xizmatlarga talab asosiy ehtiyoj sifatida qaraladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Ravshanova, Sabina Jamoliddin Qizi O'ZBEKISTONDA XIZMATLAR SOHASINING RIVOJLANISH DINAMIKASI // ORIENSS. 2025. №5. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/o-zbekistonda-xizmatlar-sohasining-rivojlanish-dinamikasi>
2. Toshmatov Salohiddin Zayniddinovich RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ALOQA VA AXBOROTLASHTIRISH SOHASINI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI // Raqamli iqtisodiyot (Цифровая экономика). 2025. №11. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/raqamli-iqtisodiyot-sharoitida-aloqa-va-axborotlashtirish-sohasini-rivojlantirish-yo-nalishlari>
3. Alieva, G.I. XIZMATLAR SOHASINI RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI // ORIENSS. 2023. №3. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/xizmatlar-sohasini-raqamli-iqtisodiyot-sharoitida-rivojlantirish-imkoniyatlari>